

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Інститут соціальних наук
кафедра культурології та менеджменту соціокультурної діяльності

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор навчальної роботи
проф. Гавришук С. В.

2013

р.

МОЛОДІЖНА СУБКУЛЬТУРА

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
підготовки магістра

галузь знань 0201 - культура

спеціальність 8.02010101 - культурологія

*Перезатверджено на засіданні
кафедри протоколом № 2 від 04.09.16р*

В.В.В.

Луцьк - 2013

Програма навчальної дисципліни «Молодіжна субкультура» для студентів зі зменшеною підготовкою магістра, галузь знань 0201 - культура, спеціальність 8.02010101 - «культурологія».

№ _____, 2013 р. - с. _____

Розробник: Пригода Т. М., кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології та менеджменту соціокультурної діяльності

Рецензент: Васюк Т. І., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та релігієзнавства СНУ

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри культурології та менеджменту соціокультурної діяльності

протокол № 11 від 28.05, 2013 р.

Завідувач кафедри: _____ (Давидюк В. Ф.)

Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією факультету (інституту)
Інституту соціальних наук

протокол № 7 від 29.05, 2013 р.

Голова науково-методичної
комісії факультету (інституту) _____ (Кондратюк Л. Й.)

Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету

протокол № 2 від 16.10, 2013 р.

Вступ

• Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни денна форма навчання
Кількість кредитів 2	03 культура 034 культурологія	нормативна
Модулів 3	культурологія	Рік підготовки 5
Змістових модулів 1		Семестр 2
ІНДЗ: €	магістр	Лекції 12 год.
Загальна кількість годин 72 Тижневих годин (для денної форми навчання):		Практичні (семінари) 10 год. Лабораторні ____ год.
Аудиторних 2 год. самостійної роботи 2,1 год. індивідуальної роботи 2,3 год.		Самостійна робота 24 год.
		Індивідуальна робота 26 год. Форма контролю: <u>залік</u>

Програма навчальної дисципліни «Молодіжна субкультура», складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності «культурологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є молодіжні субкультурні рухи у контексті проблеми їх походження, становлення, трансформацій.

Міждисциплінарні зв'язки: культура постмодерну, сучасна культура, історія культури, естетика, філософія мистецтва, історія мистецтва.

Програма навчальної дисципліни складається з 1 **змістового модуля**.

• Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Молодіжна субкультура» є окреслити якісні характеристики субкультури як культурного феномену у сучасному світі; виявити ціннісні орієнтири та особливості їх побутування у молодіжних середовищах; проаналізувати основні типи молодіжних субкультур.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Молодіжна субкультура» є навчити студентів виявляти специфіку субкультурних явищ у контексті сучасної культури; визначати соціальні умови та наслідки різних типів субкультури; сприяти культурному співбуттю та співпраці субкультурних молодіжних осередків у соціумі.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- концепції субкультури у сучасному культурологічному дискурсі;
- різні типи субкультур;
- особливості побутування субкультурних цінностей в Україні.

вміти :

- виявляти специфіку генези, якісних характеристик, ідеологічних принципів субкультурних практик;
- аргументовано визначати тенденції сучасного молодіжного культурного середовища;
- аналізувати способи комунікації субкультур і власне культури.

• Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Феномен молоді в культурі

Молодь як соціальне та ідеологічне явище. Молодь як «нова» («молода») соціальна спільнота. Феномен ініціації: історичні трансформації. Дитинство і дорослість. Структурний розрив між сім'єю та соціально-економічною системою. Індустріальна революція і поява «молоді» як соціальної групи. «Батьки і діти»: різні виміри проблеми. Зміна культурних стереотипів: молодість і старість. Умовність молодого віку в сучасній культурі. Моложавість. Старечість. «Внутрішня» і «зовнішня» молодість. Молодь як активна суспільна сила, носій радикальних ідей. Креативні та деструктивні характеристики молодіжних груп.

Тема 2. Субкультура в постіндустріальному суспільстві

Молодь як соціальна група в епоху Індустріальної революції. Поділ праці і виробничих процесів, поділ дому і роботи. Перехід освітніх функцій від сім'ї до школи. Особливість становища молоді в постіндустріальному суспільстві. Постіндустріальне (інформаційне) суспільство: основні характеристики. Логіка інструменталізму та ефективності. Інформація як фундаментальна цінність сучасної культури. Наукові знання і технократичний характер сучасної культури. Репресивна природа техногенної цивілізації. Необхідність появи альтернативних стилів життя в суспільстві. Культурно-релігійні конфлікти, етнічні конфронтації, соціальна диференціація як чинники опозиційних культурних рухів. Субкультура як певна культура з особливою системою цінностей, альтернативних, нонконформістських домінуючій культурі.

Тема 3. Субкультура в постіндустріальному суспільстві

Критерії визначення субкультурних угруповань і рухів: спосіб життя, стиль музики, спорт, політичні вподобання, світоглядні цінності, мистецькі інтереси, наукові чи технічні пошуки, ставлення до моди тощо. «Романтичні» субкультури першої половини ХХ століття. Протестні субкультури після Другої світової війни. Конфлікт «батьків і дітей». Феномен «холодної війни» як важливий чинник молодіжних рухів. Пацифістські рухи. «Сексуальна революція». Молодіжні рухи 60-х років. Молодіжні субкультури в СРСР. Феномен самвидаву. Дисиденти. Контркультурні рухи. *Музичні рухи*: віжуал кідс, готи, джанглісти, кельтська субкультура, кібер-готи, металісти, моди, панки, растамани, рокери, рейвери, репери, скінхеди, хіп-хоп, емо-кіди. *Футбольні субкультури*: ультрас, футбольні хулігани. *Технічні*: геймери,

демосцена, маріо бой, отаку, хакери. *Політичні*: анархісти, бітники, вегани, вегетаріанці, зелені, НС-скінхеди, хіппі, яппі. Сексуальні: *гомосексуалісти, лесб'янки, нудисти, трансвестити*. Умовність поділу субкультурних рухів та угруповань. Взаємовизначеність і взаємозалежність різних молодіжних субкультур.

Тема 4. Сучасні молодіжні субкультурні тенденції

Нові суспільні тенденції й молодіжні субкультури. Віртуалізація субкультурних стосунків. Феномен Інтернету. Штучний інтелект. Маніпуляція свідомістю. Особливості споживацького суспільства. Інформаційні технології і новітні субкультури. *Кібер-субкультури*. Чинник володіння технологічними новаціями і технікою у молодіжному середовищі. *Хакери*. Культ інформації. Влада знання як оволодіння світом. Руйнування традиційних ціннісних орієнтирів. Пошук нових перспектив у культурному та цивілізаційному розвитку. *Уфологи*. Інонаукові методи пізнання світу. Антисцієнтизм. Критика європейської класичної раціональності. Культ планетарного розуму. Абсолютизація наукового світогляду. Сцієнтизм. *Толкієністи. Сцієнтологи*. Звернення до традиційних культур та релігійних архетипів. *Релігійні субкультури*. Етнорелігії. Неорелігійні рухи. *Кельтська молодіжна субкультура*. Спроби реконструювати історію. *Реконструктори. Готи*.

Тема 5. Молодіжні субкультури в Україні

Посттоталітарний та пострадянський синдроми в сучасній Україні. *Неформали*: пошук іншого. Альтернативні соціальні рухи. Економічний занепад 90-х років. Криміналізація молодіжного середовища. *Гопники*. Люмпенізація та маргіналізація русифікованого населення Сходу України. *Падонки*. Молодіжні субкультури. Панки. Рокери. Реппери. Хіп-хоп. Пошук автентичності: етнічні реконструкції. Традиціоналісти. РУН-вірівці. Молодіжні неорелігійні рухи і секти. Феномен “Білого братства”. Маніпуляції свідомістю. Психологічні технології в сучасних субкультурах. Політичні рухи. Феномен Помаранчевої революції. Синдром “Пори”. “Політична” музика. Анархісти. Зелені. Націоналісти. Молодь як політичні маріонетки в руках “дорослих”.

- Структура залікового кредиту

Назви змістових модулів і тем	Усього	Кількість годин у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 1. Феномен молоді в культурі	10	2	2		4	2	
Тема 2. Субкультура в постіндустріальному суспільстві	12	2	2		4	4	
Тема 3. Типи молодіжних субкультур і рухів	18	4	2		6	6	
Тема 4. Сучасні тенденції у субкультурах	16	2	2		6	6	

Тема 5. Молодіжні субкультури в Україні	16	2	2		6	6	
Усього годин	72	12	10		26	24	

• **Теми практичних (семінарських) / лабораторних занять**

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	<p>Феномен молоді в культурі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Молодь: спроба визначення: <ul style="list-style-type: none"> • соціальна група; • фізичний стан; • духовна якість; • явище культури. • Феномен конфлікту “батьків і дітей”: традиції і новаторство в культурі. • Молодь і контркультура. 	2
2	<p>Субкультура в постіндустріальному суспільстві</p> <ul style="list-style-type: none"> • Постіндустріальне суспільство: особливості становлення. • Молодь і молодіжні рухи в інформаційному суспільстві. • Субкультура як спосіб самовираження у соціумі. Контркультура. • Альтернатива як основа субкультурних цінностей. 	2
3	<p>Типи молодіжних рухів і субкультур</p> <ul style="list-style-type: none"> • Основні ідеї ідеології “великого протесту”. • Бітники: музика протесту “холодної війни”. • Історія становлення культури хіппі. • Філософські цінності хіппі. Музична культура. • Сцієнтологія. • Музичні субкультури: панки, рокери, репери, хіп-хоп, інші. 	2
4	<p>Сучасні молодіжні субкультурні тенденції</p> <ul style="list-style-type: none"> • Інформаційно-комп’ютерні субкультури. • Реконструктори (кельти, готи, інші). • Неорелігійні субкультури. • Футбольна субкультура. • Політичні субкультури: особливості глобалізованого світу. 	2

5	Молодіжні субкультури в Україні <ul style="list-style-type: none"> • Молодіжна музична культура. • Помаранчева революція і молодь. • Молодіжні політичні рухи. • Маргіналізовані угруповання. 	2
Разом		10

• **Самостійна робота**

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Молодь у сучасному мистецтві	2
2	Причини появи субкультур: інтерпретації	4
3	Психоделічна ідеологія в молодіжному середовищі: історія, цінності, мистецька практика	6
4	Неосубкультури в сучасному світі	6
5	Неорелігія і субкультури: характер взаємин	6
Разом		24

• **Індивідуальні завдання**

Метою індивідуальної роботи студентів є, власне, дослідницька діяльність. Особливо це стосується тематики та проблематики курсу. Сам предмет пізнання є досить новим та актуальним. Поле його пізнання постійно змінюється. Крім того, важливою «безумовною» умовою роботи є молодість самих її виконавців і ймовірна приналежність до певного субкультурного молодіжного угруповання.

Тому пропонується зробити невелике дослідження певної молодіжної субкультури на конкретному прикладі. Тобто спробувати поєднати теоретичні аспекти навчального курсу та культурну реальність. Методи, форми і джерела пізнання можуть бути різними: культурологічний аналіз, публіцистичне есе, літературний нарис, фактологічна замальовка, оповідання тощо.

Вимоги до завдання не є жорсткими і чітко визначеними. Важливим є цікава тема (оригінальна молодіжна субкультурна група) і обраний методологічний підхід до її розкриття. Обсяг виконаної роботи теж не є однозначно регламентованим.

Основна увага повинна бути звернена на сутнісну глибину дослідження, здатність зануритися у внутрішні атрибути того чи іншого культурного явища, якого б масштабу воно не мало.

Можна рекомендувати для вивчення регіональні молодіжні субкультурні рухи та угруповання, звернути увагу на локальні особливості їх побутування, поширення, генези, співіснування з іншими молодіжними субкультурами, співвідношення з визначальними молодіжними цінностями, історією, перспективність.

- **Методи навчання:** евристичний, пошуковий, дослідницький, методи аналізу, порівняння і співставлення, узагальнення, проблемного викладу; дискусійні методи .
- **Форма підсумкового контролю – залік.**
- **Методи та засоби діагностики успішності навчання**

Поточний контроль рівня знань студентів. Його завданням є перевірка студентами вивченого матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, вироблення навчальних та дослідницьких навичок, формування вміння самостійної роботи з філософськими текстами та спроможності їх осмислення і інтерпретації; а також вироблення навичок письмової та усної самопрезентації.

Поточний контроль здійснюється за такими напрямками:

- контроль за систематичністю та активністю роботи на семінарських заняттях;
- контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять;
- контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді контрольних завдань;
- контроль за виконанням індивідуального навчально-дослідного завдання для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять.

Модульний контроль здійснюється у формі написання контрольних робіт. На модульну контрольну роботу виносяться питання, розглянуті під час вивчення змістового модуля на лекціях, семінарах і самостійно.

- **Розподіл балів, які отримують студенти**

Поточний контроль (макс=40 балів)					Модульний контроль (макс=60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1					Модуль 2	Модуль 3
T1	T2	T3	T4	T5	ІНДЗ	МКР
6	6	6	6	6	10	100
40					60	

Основна кількість балів може бути отримана під час роботи на *семінарських заняттях* (основна відповідь, суттєве доповнення) та *лекціях*, які, здебільшого, мають дискусійний характер і спрямовані на розвиток самостійної позиції, формування культури наукового диспуту, вмінню аргументовано і послідовно відстоювати власну точку зору щодо певної проблеми (*максимум 6 балів* за тему). Модульна контрольна робота (МКР) оцінюється *максимально у 60 балів*, індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) – *10 балів*.

Критерії оцінювання

- Змістовність відповіді;
- аргументованість;
- багатогранність предмету аналізу;
- логічність викладу матеріалу;
- креативність та алюзивність мислення;
- використання конкретних прикладів;
- культура дискусії;
- володіння знаннями з культурологічних дисциплін і їх адекватне застосування у контексті дослідження молодіжної субкультури;
- володіння сучасними методологічними концепціями культур-аналізу

- **Шкала оцінювання:**

90-100 балів – відмінно;

75-89 балів – добре;

60-74 бали – задовільно;

1-59 балів – незадовільно.

Переведення підсумкових семестрових оцінок, які виражені у балах за багатобальною шкалою, в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS здійснюється відповідно до цієї таблиці:

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 81	C		
67 74	D	Задовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)
60 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	

- **Методичне забезпечення**

- **Список джерел**

- Бодрийяр Ж. Прозрачність зла. / Ж. Бодрийяр – М., 2004
- Бочелюк В. Й. Структура молодіжного дозвілля. / В. Й. Бочелюк – К., 2006
- Бусев М. А. Хэрролд Розенберг об авангардизме и искусстве США 60-70-х годов / М. А. Бусев // Искусствознание Запада об искусстве XX века. – М., 1988
- Бучко В. Молодіжна готична субкультура. / В. Бучко – К., 2004

- Воинова З. Хепенинг и его теоретики / З. Воинова // Современное буржуазное искусство: критика и размышления. – М., 1975
- Гишинский Я., Афанасьев А. Социология девиантного (отклоняющегося) поведения. / Я. Глинская, А. Афанасьев – СПб., 1993
- Город как социокультурное явление исторического процесса. Сб. Ст.– М., 1995
- Григорян А. Ш. Молодежные субкультуры на Западе (история явления) / А. Ш. Григорян // Контркультура и социальные трансформации. – М., 1990
- Давыдов Ю. Н. Ликвидация культуры в социальной философии Фракфуртской школы / Ю. Н. Давыдов // Культура и идеологическая борьба. – М., 1979
- Давыдов Ю. Н., Роднянская И. Б. Социология контркультуры: Критический анализ. / Ю. Н. Давыдов И. Б. Роднянская – М., 1980
- Дэвис Х. Битлз. Авторизованная биография. / Х. Дэвис – М., 1990
- Энциклопедія постмодернізму. / За редакцією Ч.Вінквіста та В. Тейлора. – К., 2003
- Иванов В. В. Системный взгляд на природу «дедовщины» / В. В. Иванов // СоцИс. – 1995.- № 1
- Карцева Е. Н. Теория и практика контркультуры США / Е. Н. Карцева // Эстетика и жизнь. Вып.7: Общие проблемы эстетики. Историко-эстетические вопросы. – М., 1982
- Кестинг М. Хепенинги: анализ одного симптома / М. Кестинг // Современное буржуазное искусство: критика и размышления. – М., 1975
- Козлов В. Гопники. / В. Козлов – М., 2002
- Кон И. С. Психология ранней юности. / Кон И. – М., 1989
- Кон И. С. Ребенок и общество: (Историко-этнографическая перспектива). / Кон И. – М., 1988
- Конен В. Третий пласт: Новые массовые жанры музыки XX века. / В. Конен – М., 1994
- Контркультура и социальные трансформации. – М., 1990
- Крючкова В. А. Социология искусства и модернизм. / В. А. Крючкова – М., 1979
- Куликова И. А. Музыкальная молодежная эстрада США и стран Запада. / И. А. Куликова – М., 1978
- Лихачев Д. С. Черты первобытного примитивизма воровской речи. (1933) / Д. С. Лихачев // Статьи ранних лет: Сб. ст. – Тверь, 1993
- Лэш К. Минимальное «я»: психическое выживание в тревожные времена / К. Лэш // Общие проблемы культуры и искусства. – М., 1989
- Маньковская Н. Б. Художник и общество: критический анализ концепций в современной французской эстетике. / Н. Б. Маньковская – М., 1985
- Маркузе Г. Эрос и цивилизация. – М., 2002
- Марченко Н. И. К вопросу о генезисе и сущности неуставных взаимоотношений / Н. И. Марченко // СоцИс. – 1993. № 12
- Мельвиль А. Ю. Культура, контркультура и неоконсерватизм: социально-философские аспекты эволюции художественной культуры США в 70-х годах / А. Ю. Мельвиль // Американская художественная культура в социально-политическом контексте 70-х годов XX века. – М., 1982
- Мельвиль А. Ю. Разлогов К. Э. Контркультура и «новый» консерватизм. / А. Ю. Мельвиль, К. Э. Разлогов – М., 1981
- Модернизм. Анализ и критика основных направлений. – М., 1986
- Мяло К. Г. Проблемы романтического сознания в молодежной «контркультуре» 60-х годов / К. Г. Мялов // Культура и идеологическая борьба. – М., 1979
- Новейший философский словарь. Сост. А. А. Грицанов. – Минск, 1999

- Образцов И. В. Формы проявления неуставных отношений / И. В. Образцов // СоцИс. – 1996. - № 2. – С. 63-71
- Орлова Э. А. Современная городская культура и человек. / Э. А. Орлова – М., 1987
- Ортега-и Гасет Х. Вибрані твори. / Х. Ортега-и-Гасет – К., 1994
- Панарин А. С. Контркультура – предтеча духовно-этической революции современности / А. С. Панарин // Контркультура и социальные трансформации. – М., 1990
- Рождественская С. Б. Этнографическое изучение культуры российского города: Метод. Пособие. / С. Б. Рождественская – М., 1994
- Русские народные традиции и современность. – М., 1995
- Самохвалова Ю. Черная субкультура. / Ю. Самохвалова – М., 2002
- Соболев О. М. Постмодерн і майбутні філософії. / О. М. Соболев – К., 1997
- Соболев О. Н., Ермоленко А. Н. «Неоконсервативная революция»: лозунги и реальность. / О. Н. Соболев, А. Н. Ермоленко – К., 1990
- Социология контркультуры: инфантилизм как тип мировосприятия и социальная болезнь / Под. Ред Ю.Н.Давидова. – М., 1980
- Социология преступности: Сб.переводов. – М., 1966
- Субкультурные объединения молодежи. – М., 1987
- Субкультуры и этносы в художественной жизни// Художественная жизнь современного общества: В 4-х томах. – Т.1. – СПб., 1996
- США глазами американских социологов. Политика. Идеология. Массовое сознание. – М., 1988
- Туганова О. Э. Современная культура США. Структура. Мировоззренческий аспект. Художественное творчество. / О. Э. Туганова – М., 1989
- Феофанов О. А. Музыка бунта: Очерк о биг-бите. – М., 1975
- Феофанов О. А. Рок-музыка вчера и сегодня. / О. А. Феофанов – М., 1978
- Феофанов О. А., Налоев А. Бунтари и конформисты. Рок-музыка Запада за 40 лет. / О. А. Феофанов, А. Налоев – Ставрополь, 1989
- Франция глазами французских социологов. – М., 1990
- Худавердян В. Ц. Современные альтернативные движения: молодежь Запада и «новый иррационализм». / В. Ц. Худавердян – М., 1986
- Чередниченко Т. В. Кризис общества – кризис искусства: Музыкальный авангард и поп-музыка в системе буржуазной идеологии. / Т. В. Чередниченко – М., 1987
- Школьный быт и фольклор: Учебный материал по русскому фольклору./ Сост. А. Ф.Белоусов. Ч.1-2. – Таллин, 1992
- Шмидель Д. Битлз. Жизнь и песни. / Д. Шмидель – М., 1989
- Щепанская Т. Б. Символика молодежной субкультуры: Опыт этнографического исследования системы: 1986-1989 ГГ. / Т. Б. Щепанская – СПб., 1993
- Этнические стереотипы мужского и женского поведения. – СПб., 1991

Интернет-ресурсы

- <http://ru.wikipedia.org>
- <http://www.tolkien.ru>
- <http://www.eressea.ru>
- <http://www.moto.ru/frames.html>
- <http://biker.ru>
- <http://www.hippy.ru>
- <http://hippiemuseum.org>

- www.nskpunk.ru
- www.antipunk.com
- www.antipop.ru
- www.punkomania.ru
- www/punks.ru
- www.punkz.ru
- www.punk.org
- www.bobmarley.com
- www.bobmarley.ws
- www.jimi-hendrix.com
- www.key-z.com
- www.lib.ru/KIZI/
- www.xaker.ru
- www.hacks.mit.edu
- <http://manifest.net.ru/>
- <http://subculture.narod.ru>
- <http://margenta.ru/zabriski/luks.htm>
- <http://streetwise.ukrsites.net>
- www.10dney.com
- www.sho.kiev.ua